

A nyitást a szovjet tömb országai felé az Egységtitkárságról J. Willebrands, az Államtitkárságról A. Casaroli, valamint F. König bécsi bíboros szorgalmazták. A hatvanas években Slipyj és Beran bíborosok, majd 1971-ben Mindszenty József bíboros, prímás Nyugatra engedése diplomáciai sikernek tűnt, s a magát „haladó” jelzővel illető nyugati sajtó az illetékes országok megkönnyebbülésére ezt ekként értelmezte. A szentszéki diplomácia szűkszavúsága ezzel kapcsolatban megengedi annak föltételezését is, hogy a kényelmetlenséget okozó főpapok Nyugatra távoztatásának összehangolt jellegével a Vatikán tisztában volt, s reálpolitikusként esetleg rejtetten jelentkező negatív hatásokkal is számolt. Az enyhülés jele volt a hazánkkal 1964. szeptember 15-én kötött részleges megállapodás, amelyet több hasonló követett a szomszédos országokkal. Kiemelkedő diplomáciai eseményként értékelhető VI. Pál pápa és Gromiko szovjet külügyminiszter többszöri találkozója, valamint a szocialista országok vezetőinek látogatása Vatikánban.

II. János Pál pápa megválasztása 1978. október 16-án lengyel származása miatt váratlanul új helyzetet teremtett az egyház diplomáciai tevékenységében. A Szentatyá, anélkül, hogy expressis verbis helytelenítette volna elődje keleti politikáját, mindig a kellő időben és helyzetben tudta fölemelni szavát az emberi jogokért, ezen belül a szabad vallásgyakorlásért, és a Szentszék diplomáciai munkássága ezzel összehangoltan siettetett az a folyamatot, amelynek első, jelentős állomása Mihail Gorbacsov fogadása volt. A pápa és a szovjet vezető beszéde hosszú elemzést igényelne, amire talán pozitív fejlemények tükrében kerülhet sor a közeljövőben. A pápa egy hónappal a nevezetes találkozás előtt a Szentszék leendő diplomatáinak azt mondta, hogy „az igazság soha nem lehet alku tárgya”. Ennek ragyogó példáját adta, illetve adhatta, amikor vendégét fogadta, és vele a legfontosabb témákról tolmács nélkül, négy szemközt tárgyalt.

A Szentszék diplomáciai tevékenysége sajátos eszközökkel, de evangéliumi célok szolgálatában, evangéliumi küldetést valósít meg. Az igazságosságon nyugvó béke szolgálata, az emberi jogok és ezen belül a vallási jogok hangoztatása, követelése „alkalmas vagy alkalmatlan” időben a katolikus egyház hívőinek jogos érdekein túl az egész emberiség szabadsággal és reménységgel teljesebb jövőjét szolgálja.

Források: Osservatore Romano 1987, 9., 9., 10., 1989, 46., 49.; André Dupuy: Paul VI et la diplomatie pontificale, in: Paul VI et la modernité dans l'Église, Roma, 1984, p. 457–477; Actes et documents du Saint Siege relatifs a la Seconde Guerre Mondiale, I–XI. Roma, 1970–1982.

Számunk szerzői

Roger Etchegaray bíboros, a Iustitia et Pax pápai bizottság elnöke
Adriányi Gábor történészprofesszor, Bonn
Benyik György teológiai tanár, Szeged